

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Ymgynghoriad ar Flaenoriaethau'r Chweched Senedd

Gorffennaf 2021

Er mwyn helpu i lywio ein gwaith cynllunio strategol a'n blaenraglen waith, rydym yn gofyn am eich barn chi, ar hyn o bryd, ynghylch **beth ddylai fod yn brif flaenoriaethau inni yn y Chweched Senedd (2021-2026)**. Lle bo gorgyffwrdd rhwng cylchoedd gorchwyl pwyllgorau, byddwn yn sicrhau bod materion perthnasol yn cael eu rhannu â phwyllgorau eraill.

Rydym yn awyddus i ddechrau'r gwaith hwn cyn gynted â phosibl, i sicrhau yr ystyrir eih barn yn ein cynlluniau. Rydym yn gwybod bod pobl yn cymryd seibiant haeddiannol dros yr haf, ac mae llawer o sefydliadau addysg hefyd yn torri am wyliau, felly byddwn yn cynnal yr ymgynghoriad hwn tan **dydd Gwener 17 Medi 2021** i sicrhau bod pawb yn cael cyfle i gyfrannu pan fyddant yn dychwelyd i'r gwaith. Dylid nodi ei bod yn bosibl na fydd modd ystyried ymatebion a ddaw i law ar ôl y dyddiad hwn.

Un o'n prif flaenoriaethau yw sicrhau bod lleisiau plant a phobl ifanc yn cael eu clywed yn ein gwaith. I wneud hyn mewn ffordd ystyrlon, rydym yn gwybod bod angen teilwra'r dulliau ymgysylltu, a sicrhau eu bod yn ddulliau priodol. Yng ngoleuni hynny, **nid yw'r ymgynghoriad hwn wedi'i anelu at blant a phobl ifanc. Yn hytrach, byddwn yn cynnal gweithgareddau gyda phlant a phobl ifanc yn yr hydref i'n helpu i ddeall eu blaenoriaethau nhw ar gyfer y Chweched Senedd**. Byddwn yn rhannu canfyddiadau'r gwaith hwn gyda holl bwyllgorau'r Senedd. Os ydych chi – neu os yw eich plentyn – o dan 16 oed ac â diddordeb mewn bod yn rhan o'r gwaith yma, anfonwch e-bost atom SeneddPlant@senedd.cymru i roi gwybod i ni. Gallwch hefyd ddefnyddio'r cyfeiriad e-bost hwn i anfon eich syniadau atom o ran sut yr hoffech chi inni ymgysylltu â phlant a phobl ifanc – mae gennym llawer o syniadau ein hunain, ond mae gennym ddiddordeb hefyd yn eich syniadau chi!

Ceir gwybodaeth am ymgynghoriadau yn ein [hysbysiad preifatrwydd](#) a gofynnir ichi ddarllen yr hysbysiad yn ofalus cyn ichi gyflwyno ymateb. Gofynnir hefyd ichi ateb cwestiynau 6-8 ar ddiwedd y ffurflen hon inni allu prosesu eich ymateb yn gywir.

Mae gan y Senedd ddwy iaith swyddogol, sef Cymraeg a Saesneg. Yn unol â [Chynllun leithoedd Swyddogol y Senedd](#), rydym yn gofyn ichi gyflwyno'ch ymateb yn y ddwy iaith os gallwch wneud hynny. Os na chaiff eich ymateb ei gyflwyno yn ddwyieithog, byddwn yn cyhoeddi yn yr iaith a gyflwynwyd, gan ddweud eu bod wedi dod i law yn yr iaith honno'n unig. Rydym yn disgwyl i sefydliadau eraill weithredu eu safonau neu eu cynlluniau eu hunain a chydymffurfio â'u rhwymedigaeth statudol.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau am yr ymgynghoriad hwn, cysylltwch â thîm y
Pwyllgor: SeneddPlant@senedd.cymru.

1. Enw:

Hywel Iorwerth

2. Cyfeiriad e-bost:

Hywel.iorwerth@cyg-wlc.cymru

3. Ym mha rinwedd yr ydych chi'n ymateb i'r ymgynghoriad hwn (dewiswch un ateb yn unig):

Unigolyn yn ymateb mewn rhinwedd bersonol (ewch yn syth i gwestiwn 4)	☐
Unigolyn yn ymateb mewn rôl broffesiynol (ewch yn syth i gwestiwn 4)	☐
Unigolyn yn ymateb ar ran sefydliad (atebwch gwestiwn 3.1)	☒

3.1. Os ydych chi'n unigolyn sy'n ymateb ar ran sefydliad, beth yw enw'r sefydliad rydych chi'n ei gynrychioli a theitl eich swydd:

Comisiynydd y Gymraeg

4. A hoffech chi gael eich ychwanegu at restr cysylltiadau'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg er mwyn derbyn diweddariadau am ein gwaith? (Dewiswch un ateb yn unig.)

Sylwer y gallwch ddad-danysgrifio trwy e-bostio SeneddPlant@senedd.cymru

Hoffwn	☒
Na hoffwn	☐

5. Beth yn eich barn chi yw'r prif flaenoriaethau neu'r materion y dylai'r Pwyllgor eu hystyried yn ystod y Chweched Senedd? Os oes modd, nodwch eich barn o ran sut y gallai'r Pwyllgor fynd i'r afael â hyn.

Gofynnir ichi ateb mewn perthynas â chymaint o'r themâu isod ag y gallwch.

Cadwch eich ymateb yn ddim mwy na 2,000 o eiriau i gyd.

Thema 1: Addysg oedran ysgol

Un sylw cyffredinol sy'n berthnasol i'r holl awgrymiadau isod yw'r angen i graffu'n benodol ar addysg yng nghyd-destun strategaeth Cymraeg 2050 y Llywodraeth. Mae'r pwyllgor yn aml yn craffu ar agweddau gwahanol o addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, ac yn yr un modd mae Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, Y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol yn aml yn ystyried materion yn ymwneud ag addysg cyfrwng Cymraeg. Er hyn, nid addysg a'r Gymraeg yw prif ffocws y gwaith craffu fel rheol, ac nid yn aml ceir cyfleoedd i drafod mewn manylder a dyfnder gyfraniad y sector addysg i strategaeth iaith Gymraeg y Llywodraeth.

O ystyried pwysigrwydd addysg i gyflawniad strategaeth Cymraeg 2050, credwn fod gwerth amlwg mewn neilltuo amser penodol i bwysu a mesur y graddau mae'r Llywodraeth ar y trywydd cywir o ran cyfraniad y sector addysg i'r targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae'n bosib y gellir cynnal ymchwiliad cyffredinol i strategaeth addysg Gymraeg y Llywodraeth, neu fel arall ganolbwyntio ar faterion mwy penodol ar wahân (er enghraifft, rhai o'r blaenoriaethau rydym yn eu hamlinellu isod). Mae'n bosib y byddai gwaith o'r fath yn gofyn am gydweithio rhwng gwahanol bwyllgorau'r Senedd.

Yn ddiweddar mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi rhaglen waith 2021-26 ar gyfer strategaeth Cymraeg 2050. Mae'r rhaglen waith yn cynnwys nifer helaeth o ymrwymadau yn ymwneud ag addysg, ac mae'n naturiol felly y gallai rhai o'r ymrwymadau pwysig hyn fod yn flaenoriaethau ar gyfer gwaith y pwyllgor. Dylid nodi hefyd bod ein barn ynghylch blaenoriaethau'r pwyllgor i raddau helaeth yn adlewyrchu argymhellion y Comisiynydd ar gyfer manifestos etholiad 2021. Rydym eisoes wedi llythyru â'r Pwyllgor ynghylch ein hargymhellion manifestos a blaenoriaethau'r Senedd nesaf o safbwynt y Gymraeg ym mis Gorffennaf.

O ran addysg oedran ysgol, credwn fod 3 phrif flaenoriaeth:

- **Cyflwyno Bil Addysg Cyfrwng Cymraeg:** Nid yw'n glir eto beth fydd hyd a lled y Bil hwn, a chredwn fod cyfle i'r pwyllgor edrych ar sefyllfa addysg Gymraeg mewn paratoad ar gyfer yr hyn fyddai mewn Bil o'r fath. Mae'n bosib byddai Bil Addysg Cyfrwng Cymraeg yn ymwneud ag ystod eang o faterion, ac felly mae'n gyfle euraid i graffu a chasglu tystiolaeth ar sefyllfa'r

Gymraeg ym myd addysg. Byddai ymchwiliad o'r fath yn cyfrannu'n sylweddol at gynnwys unrhyw fil arfaethedig, a hefyd yn berthnasol i nifer helaeth o ymrwymïadau rhaglen waith Cymraeg 2050.

- **Hyfforddi athrawon i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg:** Ym mis Awst 2020 cyhoeddodd Comisiynydd y Gymraeg nodyn briffio ar y Gymraeg a'r gweithlu addysg statudol. Roedd y nodyn briffio yn dadansoddi sefyllfa hyfforddi athrawon yng nghyd-destun targedau addysg Cymraeg 2050, ac yn cynnig cyfres o argymhellion penodol. Mae'r Llywodraeth erbyn hyn wedi ymrwymo i gyflwyno strategaeth 10 mlynedd ar gyfer cynyddu nifer o athrawon sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg yn un o ffyn mesur Strategaeth 2050, a gwyddom fod y Llywodraeth eisoes wedi methu'r targedau cyntaf ar gyfer 2021. O ystyried pwysigrwydd athrawon i weddill strategaeth addysg Gymraeg y Llywodraeth, credwn fod hwn yn faes hollbwysig i'r pwyllgor ei ystyried. Mae potensial hefyd i ymestyn y thema yma i'r sector addysg bellach a'r sector gofal plant yn ogystal.
- **Y cwricwlwm newydd ac ysgolion cyfrwng Saesneg:** mae strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru yn gosod targedau hynod uchelgeisiol o ran cyfraniad y sector addysg cyfrwng Saesneg i'r nod o gynyddu nifer siaradwyr Cymraeg. Fel y gwyddoch, yn ystod cyfnod craffu ar Fil y Cwricwlwm ac Asesu (Cymru), fe wnaeth y Comisiynydd dynnu sylw penodol at ddiffygion y cwricwlwm newydd o safbwynt addysgu'r Gymraeg mewn ysgolion cyfrwng Saesneg. Yn ystod cyfnod y Senedd nesaf, credwn fod angen casglu tystiolaeth ynghylch y graddau y mae sefyllfa'r Gymraeg mewn ysgolion cyfrwng Saesneg yn gwella yn unol â gweledigaeth y Llywodraeth.

Thema 2: Addysg bellach ac addysg uwch

- **Bill Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru):** Gwyddom fod y Llywodraeth yn bwriadu cyflwyno'r Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) ac mae'n debygol bydd gan y pwyllgor rôl allweddol yn craffu ar y Bil maes o law. Mae hyn yn cynnig cyfle i'r pwyllgor bwysu a mesur sefyllfa'r Gymraeg ym maes addysg bellach ac uwch.
- **Cynllun Gweithredu Addysg Bellach a Phrentisiaethau cyfrwng Cymraeg:** Ym mis Ionawr 2019 cyflwynodd y Grŵp Cynllunio Addysg Bellach a Phrentisiaethau cyfrwng Cymraeg y cynllun gweithredu uchod. Er bod y Llywodraeth wedi darparu rhywfaint o gyllid ychwanegol i'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, mae'r cynllun gweithredu yn un pellgyrhaeddol a sylweddol. Nid yw'r cyllid ychwanegol hwn gyfystyr â gweithredu'r cynllun

yn ei gyfanrwydd. Mae gan y pwyllgor rôl i sicrhau bod y Llywodraeth a'r rhanddeiliaid perthnasol eraill yn gweithredu'r cynllun yn llawn.

Thema 3: Iechyd a lles, gan gynnwys gofal cymdeithasol (i'r graddau y maent yn ymwneud â phlant a phobl ifanc)

- **Gwasanaethau iechyd meddwl drwy gyfrwng y Gymraeg:** Yn ei adroddiad terfynol ar Effaith Covid-19¹ ar blant a phobl ifanc nododd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Bumed Senedd ei fod wedi clywed 'pryderon cynyddol am effaith y sefyllfa barhaus o ran y pandemig ar les meddyliol pobl ifanc'. Roedd Cadernid Meddwl, adroddiad y Pwyllgor yn 2018 yn amlygu pryderon am ddiffyg gwasanaethau Cymraeg iechyd meddwl ar gyfer plant a phobl ifanc ac yn argymhell 'bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod y Rhaglen Law yn Llaw dros Blant a Phobl Ifanc yn gwneud darn penodol a chynhwysfawr o waith ar y gwasanaethau iechyd emosiynol ac iechyd meddwl sydd ar gael yn Gymraeg'. Yn ei hymateb i ymgynghoriad y Pwyllgor yn 2020 ar yr adroddiad ddwy flynedd yn ddiweddarach rhoddodd Comisiynydd Plant Cymru² sgôr coch gyferbyn â'r argymhelliad hwn o 2018. Nododd y Comisiynydd 'Ni welais yr un arwydd bod gwaith sylweddol wedi'i wneud ar y mater hwn'; 'Mae angen cynnal dadansoddiad cynhwysfawr o'r argaeledd presennol a'r argaeledd yn y dyfodol, a dylid rhoi cynlluniau ar waith i wella'r ddarpariaeth yn Gymraeg.'

Rydym felly yn parhau yn bryderus am y graddau y mae gwasanaethau iechyd meddwl ar gael i blant a phobl ifanc trwy gyfrwng y Gymraeg ac yn arbennig os bydd cynnydd mewn galw yn sgil pandemig Covid-19. Gofynnwn i'r Pwyllgor sicrhau fod gwasanaethau iechyd meddwl yn y Gymraeg yn parhau yn flaenoriaeth iddo.

Thema 4: Plant a phobl ifanc

- **Darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg a dwyieithog:** mae ehangu darpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog yn y sector cyn ysgol yn rhan allweddol o strategaeth iaith y Llywodraeth. Mae'r gwaith o agor cylchoedd meithrin newydd drwy gydweithio â'r Mudiad Meithrin yn allweddol yn y

¹ [cr-ld14286-w.pdf \(senedd.cymru\)](#)

² [MOM 28 - Comisiynydd Plant Cymru.pdf \(senedd.cymru\)](#)

cyd-destun hwn. Er hyn, mae darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y sector gofal plant ymhell tu ôl i'r ddarpariaeth Gymraeg sydd ar gael yn ysgolion cynradd Cymru. Yn 2019, 14% o leoedd gofal plant yng Nghymru oedd yn cynnig darpariaeth cyfrwng Cymraeg, o'i gymharu â'r 23% o ddisgyblion oedran cynradd oedd yn derbyn addysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'n rhesymol tybio y byddai mwyafrif y rhieni sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg i'w plant hefyd wedi dymuno gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg pe bai'n ymarferol bosibl. Mae'r data yn awgrymu felly nad yw'r sector gofal plant yng Nghymru yn debygol o fod yn diwallu'r galw sy'n bodoli am ofal drwy gyfrwng y Gymraeg. Nid yw chwaith yn creu galw ychwanegol am addysg cyfrwng Cymraeg nac yn ysgogi'r twf mewn addysg Gymraeg a ragwelir yn Strategaeth Cymraeg 2050. Dylid pwysleisio bod cyfraddau trosglwyddo o gylchoedd meithrin i ddosbarthiadau derbyn cyfrwng Cymraeg yn hynod uchel, felly mae cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg y sector cyn-statudol yn ddull naturiol ac effeithiol o symbylu twf mewn addysg Gymraeg yn y sector statudol.

Credwn fod angen gwaith craffu pellach ar sefyllfa gofal plant yng Nghymru, a chynnig argymhellion ynghylch hyd a lled y math o bolisiau fydd eu hangen er mwyn gwyrddroi'r sefyllfa bresennol.

SUT Y DEFNYDDIR EICH GWYBODAETH

Er mwyn inni allu prosesu eich gwybodaeth yn unol â'n [hysbysiad preifatrwydd](#), gofynnir ichi ateb y cwestiynau isod. Ni fyddwn yn gallu prosesu eich ymateb os na chaiff y cwestiynau hyn eu hateb.

6. Rydym wedi nodi ein bwriad i ymgysylltu'n ystyrlon â phlant a phobl ifanc, a hynny mewn ffyrdd priodol wedi'u teilwra, yn yr hydref. Fodd bynnag, os ydych chi'n ymateb i'r ffurflen hon ac yn iau na 13 oed, ni fyddwn ond yn gallu derbyn eich ymateb os yw eich rhiant neu warcheidwad wedi cadarnhau eich bod yn cael cyfrannu. Gallent wneud hynny drwy anfon neges e-bost at SeneddPlant@senedd.cymru.

Ydych chi'n iau na 13 oed?

Rwy'n iau na 13 oed	☐
Rwy'n 13 oed neu'n hŷn	☒

7. Dewiswch un o'r opsiynau canlynol i gadarnhau a fyddai'n well gennych i'ch enw beidio â chael ei gyhoeddi gyda'ch tystiolaeth.

Ni fyddwn yn cyhoeddi enw pobl o dan 18 oed.

Rwy'n 18 oed neu'n hŷn ac rwy'n fodlon ichi gyhoeddi fy enw gyda fy nhystiolaeth	☒
Rwy'n 18 oed neu'n hŷn a byddai'n well gennyf ichi beidio â chyhoeddi fy enw gyda fy nhystiolaeth.	☐
Rwy'n iau na 18 oed.	☐

8. Dewiswch un o'r opsiynau canlynol i gadarnhau a ydych chi wedi cael cytundeb gan unrhyw drydydd parti y cyfeirir ato yn eich tystiolaeth y cewch chi rannu gwybodaeth y gellid ei ddefnyddio i'w hadnabod, a'u bod yn deall y gellir ei gyhoeddi.

Rwy'n cadarnhau bod unrhyw drydydd parti y cyfeirir ato yn fy nhystiolaeth wedi cytuno y caf i rannu gwybodaeth y gellid ei ddefnyddio i'w hadnabod, a'u bod yn deall y gellir ei gyhoeddi	☐
Nid oes gennyf gytundeb gan un neu ragor o'r trydydd partion y cyfeirir atynt yn fy nhystiolaeth.	☐
Nid wyf wedi cyfeirio at drydydd parti yn fy nhystiolaeth.	☐

